

FARKAS ÉVA

A tanuló társadalomról szóló nemzetközi felnőttképzési konferencia tapasztalatai

Bevezetés

2006. október 28 és november 4 között a kínai fővárosban, Pekingben került megrendezésre a 2006. évi nemzetközi felnőttképzési konferencia, amely „A tanuló társadalomról szóló nemzetközi felnőttképzési konferencia és tanulmányút – ázsiai és európai nézőpontok a globalizált világról”¹ címet viselte. A konferenciát közösen szervezte az Ázsiai-Dél-Csendes Óceáni Felnőttoktatási Iroda (ASPBAE: Asian-South Pacific Bureau of Adult Education), a Kínai Felnőttképzési Szövetség (CAEA: Chinese Adult Education Association), az Európai Felnőttképzési Társaság (EAEA European Association for the Education of Adults) és a Német Felnőttképzési Szövetség (DVV: German Adult Education Association). Globális szinten együttműködő partnerek voltak: az UNESCO Lifelong Learning Intézete (UIL: UNESCO Lifelong Learning Institute) a Nemzetközi Felnőttképzési Tanács (ICAE: International Council for Adult Education), valamint a Kínai Nemzeti Oktatáskutató Intézet (CNIER: National Institute for Educational Research) és a Pekingi Oktatástudományi Akadémia (BAES: Beijing Academy of Educational Sciences).

A konferenciára Magyarországról a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kara kapott meghívást. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy Koltai Dénes dékán úr megbízásából én képviselhettem hazámat és egyetememet Pekingben.

A konferencia a felnőttoktatás fontosságára kívánta felhívni a figyelmet annak elősegítése céljából, hogy az emberek és a társadalmak meg tudjanak felelni az új évezred kihívásainak. A konferencián mintegy negyven országból kétszáz résztvevő volt jelen, szakmai szervezetek, civil szervezetek, kormányzati szervek és egyetemek képviselőiben. A konferencia négy napos intenzív programja során a résztvevők tájékoztatták egymást a hazájukban folytatott felnőttképzési tevékenységekről, kölcsönösen tanultak egymás jó gyakorlataiból, megosztották és kicserélték tapasztalataikat, ötleteiket, és új megoldásokat kerestek a jövőbeli még szorosabb együttműködés lehetőségeire.

Soha nincs késő tanulni!

A konferencián került a szakmai nyilvánosság elé az Európai Bizottság kommunikációs anyaga, amelynek címe nagyon világos és egyértelmű üzenetet hordoz: Soha nincs késő tanulni².

¹ A konferencia angol címe: Adult Education for Learning Societies – Asian and European Perspectives for a Globalized World

² Communication from the commission. Adult learning: It is never too late to learn. Commission of the European Communities. Brussels 23.10.2006.

A felnőttoktatás az élethosszig tartó tanulás része, vagy ahogy egy régi közmondás tartja: a tanulás az anyaméhben kezdődik, és a sírban ér véget. A mai tanuló társadalmak alapkövetelménye az élethosszig tartó tanulás, és az ilyen társadalmakban szükség van azokra a struktúrákra, amelyek megteremtik a feltételeket az oktatáshoz és képzéshez nemcsak gyermekkorban, de felnőtt korban is.

A konferencia alaposan megvizsgálta a globalizáció problémáit, és azokat a legégetőbb és legsürgetőbb kérdéseket, amelyek ebből a szempontból a felnőttoktatás gyakorlatát érintik. Az új információs eszközök alapvetően megnövelték a tanulási lehetőségeket, és drámai változásokat idéztek elő a munka világában. A gyors és erőteljes gazdasági fejlődés megnövelte a keresletet a szakképzett munkaerő iránt, és hozzájárult ahhoz, hogy a nagyvárosok kialakulásával erőteljessé váljék a migráció. A nagy gazdasági növekedés ellenére sokan nem élvezik annak hasznát, a világ lakosságának negyede – többségében nő - rendkívüli szegénységben él. Milliók nem férnek hozzá az ingyenes és megfelelő egészségügyi ellátás lehetőségeihez és az egészségügyi felvilágosításhoz, így ezek az emberek a tüdőgyulladás, a malária, a vérhas, a kanyaró és az AIDS áldozatául esnek. A résztvevők kiemelték a felnőttoktatás fontosságát és kritikus szerepét abban, hogy az emberek az oktatás által váljanak képessé arra, hogy a legmegfelelőbben reagálhassanak a globalizáció, a társadalmi kirekesztés és a különböző válsághelyzetek kihívásaira.¹

A konferencia tematikája

A pekingi nemzetközi felnőttképzési konferenciát Zang Xhinseng úr, a Kínai Népköztársaság oktatási miniszterhelyettese nyitotta meg és egyben bejelentette, hogy a kínai kormány törvényt alkot az élethosszig tartó tanulásról annak érdekében, hogy a felnőttoktatás fejlesztése továbbra is biztosított Kínában. A konferencia folyamán számos plenáris előadásra, kerekasztal beszélgetésre és csoportmunkára került sor. Az első napon a konferenciát rendező szervezetek vezetői köszöntötték a résztvevőket, majd plenáris előadások következtek. Az Európai Bizottság „Soha nincs későn tanulni!” programját Sz. Tóth János az EAEA elnöke mutatta be, a felnőttképzést érintő nemzetközi kihívásokról Carolyn Medel-Anonuevo, az UIL igazgatóhelyettese beszélt. A délutáni kerekasztal beszélgetés az Ázsia és Európa közötti felnőttképzési együttműködésekéről szólt. A második napon elsősorban Kína, Indonézia, Fülöp-szigetek és Japán oktatási-képzési tevékenységeit ismerhették meg a résztvevők. Ezen a napon került sor az UIL igazgató-helyettesének beszámolójára a CONFINTEA VI. előkészítő munkálatairól. A VI. felnőttképzési világkonferencia 2009-ben kerül megrendezésre, az előzetes tervek szerint Brazíliában. A felnőttoktatás nemzetközivé válásának és ezáltal a felnőttképzési szakemberek világméretű együttgondolkodásának első és megalapozó mérföldköve volt az 1949-ben a dániai Elsinor-ban megrendezett első felnőttoktatási világkonferencia. Azóta az UNESCO 12 évente rendezi meg a felnőttoktatási világkonferenciát.²

A harmadik napon többek között az ázsiai migrációs folyamatokról, a Tanulók Hetének ünnepségsorozatának jelenéről és jövőjéről, valamint a nyelvi kompetenciákról tájékozódhattak a résztvevők. Ez utóbbi témát a TELC³ vezetői ismertették.

¹ Conference Report and Statement. International Conference and Study Tour on Adult Education for Learning Societies- Asian and European Perspectives for a Globalized World October 28 to November 4, 2006 Beijing, China

² 1949-Elsionor, 1960-Montreál, 1972-Tokió, 1985- Párizs, 1997-Hamburg

³ The European Language Certificate

Az Európai Nyelvvizsga Bizonyítvány a frankfurti székhelyű WBT Weiterbildungs-Testsysteme GmbH kizárólagos fejlesztése. A WBT-t 1998-ban a Német Népfőiskolák Egyesülete alapította. Az Európa szerte található 3000 vizsgahely közül 54 Magyarországon működik.

A negyedik nap legérdekesebb előadását Heribert Hinzen, az IIZ/DVV igazgatója tartotta, a TEACH¹ projekt európai együttműködését ismertette. A Felnőttoktatók képzése a továbbképzésben és a felsőoktatásban című projekt az Európai Bizottság Socrates/Grundtvig 1 programjának keretében indult el 2004-ben több egyetem – köztük a PTE FEEK – együttműködésével. Az Európai Felsőoktatási Térség gyakorlati megvalósításának egyik legfontosabb eleme az élethosszig tartó tanulás koncepciójának végrehajtása és a felnőttoktatási rendszer fejlesztésének szükségessége. A TEACH program keretein belül lehetőség nyílik a felnőttoktatók európai curriculumának kifejlesztésére és egy master program elindítására.

Ezen a napon került sor az én előadásomra is. Magyarország, a PTE FEEK és a magyar felnőttképzési rendszer rövid bemutatása után, a kormányzati kommunikáció, mint a felnőttképzés területe² témakörben tartottam sikeres prezentációt.

Felnőttképzés Kínában

A konferencia során számos előadást hallhattunk Kína felnőttképzéséről. Kínában a felnőttképzés egyenrangú szerepet tölt be a közoktatással, a szakképzéssel és a felsőoktatással. A Kínai Népköztársaság oktatási törvényének 19. cikkelye alapján az állam támogatja a szakképzést és a felnőttképzést. Az állam a felnőttképzés különböző formáinak fejlesztését ösztönzi, így a polgárok az egész életen át tartó tanulás politikájának megfelelően a politikai, gazdasági, kulturális, tudományos, technológiai, és szakképzés különböző formáihoz juthatnak hozzá.

A felnőttképzés fő funkciói:

1. Kulturális, technológiai tudás és gyakorlati készségek fejlesztése a munkába állók, és álláskeresők részére;
2. Alapkészségek fejlesztése azon 15 éven felüliek számára, akik analfabéták vagy félalalfabéták;
3. Az egyének tudásának és szükségleteinek megfelelően alap- közép-, és felsőfokú oktatás biztosítása azok számára, akik már befejezték az iskolát;
4. Továbbképzés biztosítása a technikai szakértők és menedzserek számára tudásuk és képességeik továbbfejlesztésére;
5. Az emberek növekvő szellemi és kulturális igényeinek megfelelő képzések biztosítása, úgymint jogi ismeretek, egészségmegőrzés, zene és tánc, konyha és táplálkozás, stb.

Ha Kína felnőttképzéséről beszélünk, mindenekelőtt az analfabetizmus kérdéséről kell szólni. 1949 előtt a lakosság 80 %-a írástudatlan volt, 1965-ben a lakosság 40 %-a még mindig nem tudott írni-olvasni. A felnőttképzés fókuszpontja az analfabetizmus elleni harc. Történelmi példák igazolják, hogy az alfabetizációs programok időszerű politikai törekvéseket szolgáltak. A múlt század folyamán Kínában például a nemzeti kohéziónak a megerősítése is szerepelt céljai között. Ma a fejlődő országok kormánypolitikáját a demokratikus intézmények kiterjesztése a felnőttek nagy alapoktatási programjainak a kidolgozására ösztönzi. Az állam jó működése érdeké-

¹ Teaching Adult Educators in Continuing and Higher Education

² Az előadás angol címe: Government communication as a field of adult education. European case study.

ben ugyanis szükség van a felvilágosult polgárok olyan, viszonylag széles rétegének a létrehozására, amelynek tagjai rendelkeznek az iskolázottság és a szociális kompetencia minimumával. Több kutatás tanúsítja, hogy a felnőttek alfabetizációja, különösen a nők körében, nagy társadalmi haszonnal jár. Írástudatlan nőtársaiknál alkalmasabbak a családi otthon vezetésére, egészséges életvitelének kialakítására, s ennek köszönhetően kedvezőbben alakulnak a lakosság életkilátásai, amelyek még ma is lényegesen rosszabbak a fejlődő államokban, mint a fejlett országokban.

Az 1980-as évektől kezdődően a gazdasági fejlődéssel együtt a felnőttképzés is gyors haladást és nagy teljesítményt könyvelhet el Kínában. Az 1. számú táblázat adatai szerint 1996 és 2004 között 249.118.000 írástudatlan vált írástudóvá, ezzel elérték a kínai kormány 1990-es évek elején kitűzött célját: „az írástudatlanság megszüntetése a század végére a fiatalok és a középkorúak körében”.

Az ötödik nemzeti népszámlálás adatai szerint az írástudatlanok száma 85,070,000 fő (2. számú táblázat). Összehasonlítva az 1990. évi negyedik nemzeti népszámlálás adataival az írástudatlanok aránya 15,88 %-ról 6,72 %-ra, a fiatalok és középkorúak írástudatlansága 5 % alá csökkent. Jelentősen csökkent a nők írástudatlansága is. 1984 óta Kínában 14 szervezet nyerte el az UNESCO nemzetközi elismerését az alfabetizáció terén végzett eredményes munkájáért.

1. számú táblázat Az írástudóvá váltak száma 1996 és 2004 között.

Évszám	Írástudóvá váltak száma (10 ezer főben)
1996	406,8
1997	403,5
1998	320,9
1999	299,3
2000	258
2001	220,5
2002	174,5
2003	203,1
2004	204,6
Összesen	2491,2

Forrás: Adult Education in China. Ministry of Education The People's Republic of China 2006. p. 6.

2. számú táblázat A felnőtt írástudatlanok aránya a népszámlálások adatai alapján

Népszámlálás éve	Írástudatlanok száma (millió főben)	A felnőtt írástudatlanok aránya %-ban
1949	320	80,00
1964	233	52,40
1982	230	34,49
1990	182	22,22
2000	85	9,08

Forrás: Adult Education in China. Ministry of Education The People's Republic of China 2006. p. 6.

A konferencia ajánlásai

A konferencia résztvevői olyan felismeréseket, deklarációkat, ajánlásokat tettek, amelyeknek meghatározó szerepük van abban, hogy a felnőttek tanulása, a felnőttoktatás maradéktalanul betölthesse küldetését mind nemzeti, mind regionális és globális méretekben. A konferencián folyó tanácskozás eredményeképpen megszületett egy konferencia nyilatkozat, melynek felhívásait és ajánlásait az eredeti angol nyelvű anyag alapján teszem itt közzé:¹

„Mi, a tanuló társadalomról szóló nemzetközi konferencia és tanulmányút résztvevői, akik ázsiai és európai nézőpontból elemeztük a globalizált világot:

1. Megerősítjük, hogy a felnőttoktatás emberi jog.
2. Hisszük, hogy mindenki – lány, fiú, nő és férfi – számára hozzáférhetővé kell tenni a tanulási lehetőségeket egész élete folyamán. Miközben az emberiség az információs társadalom felé halad, pontosan azoknak vannak a leg súlyosabb nehézségeik a hozzáférés terén, akiknek az információs technológia a leginkább szükséges lenne ahhoz, hogy az elszigeteltségből kitörjenek. Mivel az információs technológiai eszközök használata napi gyakorlattá vált, különösen fontos, hogy odafigyeljünk a hátrányos helyzetű emberekre.
3. Megerősítjük, hogy a nemek szerinti igazságosság és méltányosság állandó eleme kell, hogy legyen a felnőttoktatási programok tervezésének és megvalósításának.
4. Hisszük, hogy a felnőttoktatást a szegénység csökkentése és felszámolása, és a fenntartható fejlődés előmozdítása lényegi eszközének kell tekinteni.
5. Hisszük, hogy a felnőttoktatás hatékony eszköz lehet a társadalmi befogadás, az egymás iránti türelem elősegítése, valamint a sokszínűség és a különbözőségek tiszteletben tartása terén.
6. Hisszük, hogy a felnőttoktatás hatékonysága döntő mértékben az oktatás és képzés minőségétől függ. A felnőttoktatók ezért minden segítséget kapjanak meg annak érdekében, hogy oktatási és képzési tevékenységük minél magasabb színvonalat érjen el.

Kötelezettséget vállalunk arra, hogy elősegítjük a nemzetközi szolidaritást és összefogást annak érdekében, hogy a felnőttoktatás az egész világon erősödjék.

- A jövőben is lehetőséget kívánunk teremteni arra, hogy a különböző országok képviselői, az országos és regionális szervezetek kicserélhessék tapasztalataikat, így jelenlegi munkánk is javul, és jelentősége megnő. A jövőbeni együttműködés alapja lehetne az öt legfontosabb megállapítás, ami az EAEA vizsgálatából származik az európai felnőttoktatási trendekről és problémákról.
 - Holisztikus, totális, integrált, szisztematikus és átfogó megközelítés és szakmapolitikai nézet a felnőttoktatásról és ennek eredményeként a követendő gyakorlatról;
 - Átfogó állami támogatás különösen a hátrányos helyzetűek esetében, szilárd és fenntartható helyi infrastrukturális körülmények között;
 - Az oktatási munka és az oktatók magas minősége;
 - A hivatalos oktatási tevékenységet kísérő nem formális és informális oktató munka és tanulási formák elismerése és hitelesnek történő elfogadása;

¹ Conference Report and Statement. International Conference and Study Tour on Adult Education for Learning Societies- Asian and European Perspectives for a Globalized World October 28 to November 4, 2006 Beijing, China alapján.

- Egyszerű kulcsmutatók, valamint megfelelő kutatási eredmények és statisztikai adatok felhasználása.
- Az információk beszerzése, a tapasztalatcsere és az együttműködés az élethosszig tartó tanulást elősegítő felnőttoktatás terén élvezze a különböző szakmapolitikákban, jogszabályokban, finanszírozási mechanizmusokban, módszertani elgondolásokban, anyagokban, kutatási tevékenységekben, tantervekben, modellekben, keretekben és legjobb gyakorlatokban megnyilvánuló támogatási lehetőségeket.
- Az oktató személyzet és a hallgatók cseréje ugyancsak értékes forrás lehet arra, hogy a kezdeti lépések hatékony közép és hosszú távú megoldásokban folytatódjanak.”

A konferencia valamennyi résztvevője fontos, globális platformnak tekinti a CONFINTEA VI-ot, és szervezeteik nevében kötelezettséget vállaltak arra, hogy részt vesznek a világkonferencia szervezésének előkészületeiben. Az UNESCO Lifelong Learning Intézetén keresztül sürgeti a munkafolyamatokat és minden tagállamot felszólít arra, hogy a CONFINTEA VI rendezvény sikeres megtartása érdekében, vegyen részt az előkészítési munkában országos és regionális PRE-CONFINTEA rendezvényeken, és segítse elő a 2009-es CONFINTEA VI keretein belüli munkát, ahol egy asztalnál tárgyalhat minden érintett fél, aki szerepet vállal a felnőttoktatásban és hozzájárulhat, hogy a felnőttoktatás és –képzés valódi hivatássá és akadémikus tudományággá váljon.

Összegzés

Először volt lehetőségem részt venni egy nemzetközi felnőttképzési konferencián, amely rendkívül fontos tapasztalatot nyújtott számomra. Egyrészt a világ felnőttképzési szervezeteinek vezetőitől, munkatársaitól tájékozódhattam a nemzetközi felnőttképzés jelenlegi helyzetéről. Másrészt még inkább tudatosult bennem az a lehetőség, amit a felnőttoktatás és –képzés a társadalmi, kulturális és gazdasági fejlődés szempontjából jelent. Meggyőződésem, hogy nemzetközi együttműködés szükséges ahhoz, hogy biztosítani lehessen minden ember számára az egész életén át tartó tanulási lehetőséget. A konferencia hozzájárult az ázsiai és európai felnőttképzési szakemberek együttműködésének koordinálásához. Színteret nyújtott a felnőttképzési tevékenységekkel kapcsolatos információk szabad áramlásához, jó gyakorlatok bemutatásához, a problémák elemzéséhez, a nyelvtanítással, a felnőttoktatók képzésével kapcsolatos kérdéskörök megvitatásához, a felnőttképzési kutatási tevékenységek megismeréséhez, a szakmai szervezetek együttműködési lehetőségeinek megfogalmazásához.

A jól szervezett szakmai konferencia eredményein túl, bepillantást nyertem a világ legősibb folyamatos civilizációjába, amely már az ókorban önálló kulturális egységet alkotott és igen fejlettnak számított. Számos, Európában csak jóval később megismert találmány – úgymint a nyomtatás, papír, puskapor, iránytű – már az ókorban ismert volt Kínában. A Kínai Népköztársaság ma a világ harmadik katonai és második gazdasági potenciálja és egyben – 1,3 milliárd lakosával – a világ legnépesebb állama.

A 2006-os pekingi konferencián a kínai résztvevők még sokat tanultak az európai felnőttképzési trendekről, rendkívüli érdeklődéssel - és megannyi további kérdéssel fogadták – az európai tapasztalatokat. A gazdaság dinamikus fejlődésén túl, – véleményem szerint – a felnőttképzés terén végzett munkájuk és elért eredményeik

is azt jelezik, hogy a Kínai Népköztársaság rövid időn belül a világ élvonalába emelkedik.

中华人民共和国

Felhasznált irodalom

Adult Education in China. Ministry of Education The People's Republic of China 2006.

Communication from the commission. Adult learning: It is never too late to learn. Commission of the European Communities. Brussels 23.10.2006.

Conference Report and Statement. International Conference and Study Tour on Adult Education for Learning Societies- Asian and European Perspectives for a Globalized World October 28 to November 4, 2006 Beijing, China